

“ERNEST LLUCH: UN COMBAT PER LA LLIBERTAT, LA DEMOCRÀCIA I LA IGUALTAT”

Ripoll, 11/12/2025

Bona tarda

És un encert que hàgiu organitzat aquest acte. Us felicito per la iniciativa i us agraeixo que m’hi hàgiu convidat.

L’Ernest, per la seva trajectòria, pel seu compromís amb la llibertat, la democràcia i la igualtat, mereix que mantinguem viu el seu record, que valorem el seu llegat. Mereix, especialment, que els més joves de la nostra organització i la societat en general, coneguin qui va ser i què va fer.

Aquests dies, en ocasió dels 25 anys del seu assassinat, haureu llegit molt sobre ell. No faré, per tant, una glosa biogràfica de l’Ernest. Però vull destacar algunes de les característiques de la seva persona.

Fou militant antifranquista des de ben jove. Un lluitador per la democràcia quan això era difícil i perillós. Un militant socialista, quan militar en un partit polític era considerat un delictes. Un professor compromès en la lluita per les llibertats que va ser, per això, expulsat de la Universitat de Barcelona l’any 1966.

Va ser un economista solvent, un estudiós de les causes de la desigualtat, un intel·lectual inquiet, un professor que estimava la seva feina com a docent, un polemista agut i una persona amb un sentit de l’humor carregat d’ironia.

Doctor en economia, candidat socialista a les primeres eleccions democràtiques a Catalunya, diputat, portaveu del grup parlamentari dels Socialistes de Catalunya, ministre de Sanitat i ànima de la Llei general de Sanitat, catedràtic de la Universitat de Barcelona i rector de la Universitat Internacional Menendez Pelayo. I moltes coses més que no esmento per no allargar-me més del compte.

Fou assassinat per ETA el 21 de novembre de 2000.

[... Sempre recordaré aquella nit i els dies següents...]

El van matar pel que representava: una veu poderosa en favor de la política, és a dir, en favor del diàleg, la negociació i el pacte.

Una veu incansable contra la violència inútil d'ETA, a qui criticava obertament. Els exigia que deixessin de matar i que fessin política amb la paraula i per la via democràtica.

Per això el van matar.

Perquè era una referència del combat democràtic contra els assassinats. Perquè **criticava ETA no només pels assassinats, l'extorsió i els atemptats, sinó perquè perjudicaven greument el desenvolupament i la consolidació de la democràcia a Espanya.**

Lluch era una veu potent que explicava que totes les causes podien tenir cabuda en un sistema democràtic si ho feien des del compromís amb les regles de joc i amb respecte cap als adversaris.

Una referència que, avui, ja no és un valor només dels socialistes, sinó dels demòcrates en general.

Us deia que és un encert haver organitzat aquest acte de memòria. Ho és per retre homenatge a l'Ernest, però també per tenir cura de les nostres arrels.

El PSC és una gran organització política nascuda per l'agregació de col·lectius i organitzacions polítiques diverses que han sabut trobar-se en un tronc comú. Des del Congrés d'Unitat Socialista del juliol de 1978 fins ara, hem sabut administrar amb encert la pluralitat originària i els valors compartits.

Hem estat capaços de celebrar els èxits i d'aprendre de les derrotes. Hem pogut resistir temps difícils i superar moltes dificultats. Hem estat capaços, com fem avui a Catalunya, de demostrar que la política basada en el diàleg és la via per avançar i millorar les condicions de vida dels nostres conciutadans.

Ho hem fet perquè, malgrat tots els defectes que, naturalment, tenim, no hem perdut de vista el valor col·lectiu del nostre projecte.

Avui homenatgem l'Ernest. I quan ho fem ens venen a la memòria els i les grans dirigents que han ajudat a construir aquest projecte: des de Pep Jai, Marta Mata o Josep Mª Triginer; Maria Aurèlia Campmany, José Ignacio Urenda o Lluís M. de Puig; Javier Soto o Antoni Santiburcio; Pasqual Maragall i els primers secretaris, el fundador Joan Reventós, Raimon Obiols o Narcís Serra... Tots ells i elles, i tants d'altres, formen part del nostre patrimoni.

Tenir cura d'aquest patrimoni col·lectiu és vital per assegurar la vigència del nostre projecte. No per alimentar la nostàlgia ni per desitjar lideratges messiànics, que no ens agraden.

Ho volem fer perquè sabem que la suma de totes les arrels i les experiències, les dels dirigents i les de la multitud de persones anònimes que conformen aquest gran partit, són la garantia del nostre èxit i de la nostra utilitat social. Volem tenir èxit, és a dir, volem ser útils per avançar en la lluita contra les desigualtats i per defensar la cohesió social i nacional del nostre país.

Estic segur que això és el que movia l'Ernest. Treballar per fer de la nostra una societat més justa.

Les institucions democràtiques que entre tots hem construït han estat capaces, al llarg d'aquests 25 anys, d'acabar amb els grups terroristes que van voler torpedinar la democràcia espanyola per mitjà de la violència.

ETA es va acabar. **Va voler fer mal a la democràcia i la democràcia va vèncer el combat.**

El nostre sistema democràtic, amb tots els seus defectes i les seves insuficiències, ha estat capaç d'obrir el camí per a la pau i la reconciliació. Capaç de portar el país cap al progrés i, també, cap al respecte a la pluralitat lingüística, cultural i nacional d'Espanya. No perdem això de vista.

Són molts, ara, els que ho volen posar en qüestió.

La democràcia té avui nous reptes que fa 25 anys no podíem ni imaginar. Ja no està amenaçada per aquella violència terrorista. Ho està pels canvis en les relacions internacionals, per la crisi de les regles del comerç mundial, per la pressió dels oligopolis tecnològics, per una crisi de valors que posa en dubte l'ascensor social o la solidaritat...

Estem passant del multilateralisme amb institucions i regles que regulen les relacions internacionals a la seva progressiva destrucció per la multipolaritat, l'oligopoli del poder i de la força com a recurs determinant.

En pocs mesos hem pogut constatar, amb molta claredat, que el vincle transatlàntic desapareix i que el EEUU, amb els ideòlegs del MAGA i la presidència de Donald Trump, abandonen la seva històrica aliança amb Europa. **Avui, el govern dels EEUU no és ni un aliat ni un amic. És una amenaça i un adversari.**

Ho veiem, especialment, en relació amb la guerra a Ucraïna. No és una guerra lluny de casa. És una guerra a les nostres fronteres, és una amenaça real a la nostra seguretat que posa en perill el projecte de la Unió Europea.

Ara hem de lliurar un combat contra els vents que posen en perill el sistema democràtic tal com el coneixem. A Europa, al món occidental, a Espanya... i a Catalunya.

Hi ha por, davant les incerteses.

Creix la desconfiança en les institucions democràtiques per part d'un nombre creixent de persones, que temen per la seva seguretat i el seu benestar i que consideren que "la política" no serveix per resoldre els seus problemes de la vida quotidiana.

La confiança en els governs és vital per la bona salut democràtica. Recordem sempre que el sistema democràtic es basa, entre altres coses, en la representació del conjunt dels ciutadans expressat per mitjà del vot lliure i secret. Sense confiança, la representació perd legitimitat.

La por i la desconfiança són el combustible que aprofiten els que mai han cregut en una societat fonamentada en l'equitat i en la justícia social. S'omplen la boca parlant de la defensa del ciutadà contra el govern de torn, sense haver d'explicar com resoldrien ells els problemes.

Són els que desitgen que els poders públics tinguin menys capacitat per moderar el mercat i per compensar les desigualtats.

Els que creuen que el que val és la llibertat individual per damunt de la solidaritat col·lectiva.

Els que no admeten que les persones, pel simple fet de ser-ho i per damunt del color de la pell, de la religió, de l'origen o de la posició social, són essencialment iguals en drets i deures.

Magnifiquen els defectes de les nostres democràcies, que per descomptat hi són. Exageren els problemes sense resoldre, que n'hi ha.

Però, repeteixo, no aporten solucions, només consignes. És això el que significa l'extrema dreta, que s'estén arreu, ajudada sense escrúpols pels apòstols del neoliberalisme més radical.

Pretenen limitar l'abast dels sistemes democràtics qualificant-los de poc eficaços, d'obsolets, condicionats per la burocràcia pública i febles davant les amenaces exteriors o interiors.

Volent societats homogènies ideològicament. Neguen el dret a la diferència. Obliden, intencionadament, que la democràcia obliga a construir consensos, mentre que admiren els règims autocràtics. Aquests no necessiten acordar res amb els afectats per les seves decisions.

Algú, en sentir els seus arguments, pot pensar que les autocràcies guanyen eficiència econòmica. Jo no ho crec. I, a més, és la llibertat, la dignitat humana i la cohesió social les que resulten més perjudicades.

Crec, sincerament, que **aquesta ventada d'extrema dreta és un perill per a les nostres societats**. No és un perill teòric: és un fet real que veiem molt clar a Europa i, per descomptat, als EEUU.

Estic segur que l'Ernest plantaria cara a les amenaces autoritàries.

Que alçaria la veu per defensar les llibertats i la dignitat.

Que reclamaria el respecte per als diferents i la política com a instrument per resoldre, des del diàleg i la negociació, les contradiccions presents en tota societat complexa.

Ens recordaria que no estem davant d'un simple problema polític o electoral. Defensaria l'alternança del poder i la capacitat dels electors de decidir com es conformen els governs, com fem sempre els socialistes. Però ens alertaria alhora sobre les lliçons de la no tan llunyana història d'Europa: després del fracàs de la República de Weimar, Hitler va acabar governant Alemanya utilitzant els canals democràtics que després va desmuntar des de dintre, amb les conseqüències que ja coneixem.

Ens cal abandonar la confrontació de curta volada, tant present a la nostra vida política, en benefici de la defensa del nostre sistema democràtic.

La democràcia ha d'encarar, ho repeteixo, reptes molt diferents dels de fa 25 anys.

Estic convençut que la majoria dels defectes de les nostres institucions democràtiques i la majoria dels problemes pendents poden trobar camins de solució, com l'Ernest proclamava amb insistència, per la via del diàleg, la negociació i el pacte.

Els demòcrates hem de vèncer l'extrema dreta.

Hem de vèncer els que qüestionen obertament el sistema democràtic i també els que l'afebleixen, sigui per activa o per passiva.

Els hem de vèncer a les eleccions i en el debat públic. Amb arguments, contra els titulars fàcils. Amb dades, contra la falsedat i la mentida... Amb pedagogia i amb tenacitat.

No hem de tenir por de confrontar el nostre projecte democràtic amb les seves tesis. La defensa dels nostres valors, que són els majoritaris a la societat catalana, no ha de ser negligida.

I, tanmateix, hem d'explicitar els canvis necessaris en les polítiques públiques per atendre aquestes pors.

Amb claredat, amb coratge, sense enganyar ningú respecte de les solucions i reconeixent que aquesta por és real: por a la inseguretat, por a la pèrdua d'identitat cultural, por al deteriorament dels serveis públics, por a la pèrdua de drets davant de persones amb dificultats socials i econòmiques més grans...

No vencerem la por només amb estadístiques. Ni amb dades macroeconòmiques. Les dades són imprescindibles per fer pedagogia, però han d'anar acompanyades de decisions concretes i perceptibles.

La millor manera de combatre la ventada de l'extrema dreta és reforçant les polítiques públiques afectades per aquestes pors. Prenent decisions que demostrin que les institucions democràtiques són més eficaces per resoldre els problemes que els eslògans màgics i simplistes. Actuant, també amb tota la contundència i eficàcia contra les diverses manifestacions de la corrupció i de totes les pràctiques que degraden la democràcia.

Crec que és això el que està fent a Catalunya el govern de Salvador Illa. Més seguretat pública, amb mesures més actives contra la multi reincidència (per exemple, el que s'està fent en matèria de coordinació entre els Mossos d'Esquadra i la Guàrdia Urbana de Barcelona, o amb el reforçament dels jutjats per agilitzar els judicis i els procediments d'expulsió quan són necessaris...), més habitatge públic (amb el pla de 50.000 habitatges del govern...), més iniciatives per millorar l'atenció primària i evitar la saturació dels ambulatoris... És a dir, reconeixent que **els serveis públics han de créixer de manera congruent amb el creixement de la població.**

No guanyarem l'extrema dreta amb posicions radicals o doctrinals des de l'esquerra. Tampoc amb connivència des de la dreta.

Ni tampoc desacreditant les nostres institucions de govern, a Catalunya, a Espanya o al conjunt d'Europa. Ni bloquejant les iniciatives del govern per obtenir, suposadament, beneficis electorals.

La millor manera de lluitar contra l'extrema dreta és treballar per la cohesió: assegurar la cohesió social i la cohesió nacional per mitjà de l'autogovern és indestriable del manteniment de la nostra cultura i institucions democràtiques. Sense democràcia no hi hauria ni cohesió social, ni cohesió nacional.

És amb la Política, amb majúscules, que podrem guanyar aquest repte. És a dir, amb negociació i amb pactes.

És una evidència que l'actitud de la dreta a Espanya ho fa tot molt més difícil.

El Partit Popular, que des del primer moment va considerar Pedro Sánchez un president il·legítim, ha fet tot el que ha pogut per deteriorar el govern i per denigrar-lo per vies no només polítiques. I ho continuarà fent. Pretenen guanyar el que no han aconseguit en seu parlamentària per mitjà de la politització de la justícia i de l'agitació als carrers.

Malgrat el soroll ambiental, hem d'explicar als ciutadans que la composició del Congrés dels Diputats és la que els ciutadans i ciutadanes van decidir i que guanyar la investidura per presidir el país implica aconseguir la confiança d'una majoria qualificada que, ara per ara, el PP no pot assolir.

Per altra banda, una part dels nostres socis es mou massa sovint per raons estrictament tàctiques o conjunturals, sense adonar-se dels riscos que tots plegats tenim al davant.

Malgrat aquest soroll, de vegades abassegador, hem de mantenir el nostre rumb: generar consensos i seguir treballant per al desenvolupament d'una agenda social i econòmica que ha fet progressar el país. I que, no ho oblidem, parteix de la base que la societat espanyola, en conjunt, és diversa i plural. És el reconeixement d'aquesta pluralitat, precisament, el que més molesta l'extrema dreta i la dreta que segueix la seva estela.

A Catalunya tenim prou experiència en la construcció de consensos. De fet, ara mateix l'ambient és, sortosament, més serè i pausat que el que es viu a la política estatal.

Hi ha prou base comuna entre el que podem anomenar "partits centrals" del nostre Parlament per fer-ho? Crec que sí.

Crec que, després de l'experiència viscuda amb el procés, hi ha prou base per posar l'accent en els objectius compartits i, en conseqüència, que seria possible obrir una nova etapa de col·laboració per **subordinar les diferències programàtiques en benefici d'un objectiu nacional comú: la preservació del nostre sistema de democràcia parlamentària i dels valors que el sustenten, així com la defensa del nostre autogovern.**

Per fer-ho necessitem girar full d'un període especialment convuls. Ara per ara, la competència sistemàtica entre els diversos grups de vocació sobiranista, per exemple, acaba bloquejant les iniciatives dels uns o dels altres. Pesen més els càlculs estrictament electorals que els interessos de fons del país.

A més, l'actuació dels grups que van propiciar la investidura del president Illa fa ara just un any, no acaba de facilitar l'estabilitat i la presa de decisions urgents que, per altra banda, tothom considera imprescindibles.

El govern de la Generalitat ha de mantenir els compromisos en relació amb els acords assolits i ha d'oferir resultats verificables en els diversos àmbits d'actuació. És, per descomptat, qui més ha de fer per a la construcció de consensos. I crec, sincerament, que això és el que fa el president Illa.

Per la seva banda, els grups parlamentaris han de fer la seva feina, és a dir controlar i criticar el govern quan calgui, presentant les seves propostes. Han de ser capaços, però, d'evitar caure en la temptació, com ja he dit, del bloqueig tàctic.

En definitiva, i acabo, no tinc cap dubte de quin és l'antídot més potent per neutralitzar el perill de l'extrema dreta: **propiciar la cooperació política i institucional per desenvolupar les polítiques públiques en seguretat, immigració, salut, educació, habitatge i ocupació que eviten els desplaçaments dels electors cap a les opcions de l'extrema dreta.**

Fàcil no és.

Però ho podem fer, n'estic segur.

Tant de bo l'Ernest Lluch ens pogués acompanyar en aquest nou combat.